1. Rozważamy dwie niezależne populacje, w których śmiertelnością rządzi prawo Gompertza

$$\mu_x^{(1)} = B \cdot 2^x \quad , \quad \mu_x^{(2)} = 2B \cdot 8^x .$$

Wiemy, że $\Pr(X^{(2)} \le 50) = \dfrac{1}{3}$. Oblicz ${}_{150}p_1^{(1)}$.

Podaj najbliższą wartość.

(A) 0,10 (B) 0,15 (C) 0,20 (D) 0,25
(E) 0,30

2. Osoba (x) może kupić za tę samą składkę jednorazową netto SJN= 5 jedną z polis P(m).
Ubezpieczenie P(m) wypłaca na koniec roku śmierci świadczenie w wysokości

$$c_{K+1} = \begin{cases} \frac{K+1}{m} h(m) & dla \quad K = 0, 1, 2, \ldots, m-1 \\ \\ h(m) & dla \quad K \geq m \end{cases}$$

czyli suma ubezpieczenia rośnie liniowo do kwoty $h(m)$ przez m lat.
Dane są:

$$h(5) = 15 \quad , \quad M_{x+5} = 2500 \quad , \quad D_x = 8500 .$$

Oblicz $h(6)$.

(A) 15,10 (B) 15,20 (C) 15,30 (D) 15,40

(E) 15,50

3. Osoba (x) zaczyna płacić na początku roku składki w wysokości $P({}_{m|}\ddot{a}_x)$ rocznie. Po dożyciu do wieku ($x+m$) zacznie otrzymywać rentę dożywotnią w wysokości 1 na rok. Dane są

$$P({}_{m|}\ddot{a}_x) = 0{,}25 \qquad {}_kV = 3{,}635 \qquad \ddot{a}_{x+k} = 13{,}21\,.$$

Oblicz $P({}_{m-k|}\ddot{a}_{x+k})$, tzn. wysokość rocznej składki netto, którą ta osoba płaciłaby za to samo świadczenie rentowe, gdyby zdecydowała się na ubezpieczenie w wieku *(x+k)*. Zakładamy tutaj, że $k<m$. Podaj najbliższą wartość.

(A) 0,30 (B) 0,45 C) 0,60 (D) 0,75

(E) 0,90

4. Która z poniższych zależności rekurencyjnych jest zawsze prawdziwa?

(A) $P_{x+1} = P_x + (P_x - vq_x)(P_x + d)$

(B) $P_{x+1} = P_x + (P_{x+1} - vq_x)(P_x + d)$

(C) $P_{x+1} = P_x + (P_{x+1} - vq_x)(P_{x+1} + d)$

(D) $P_{x+1} = P_x + (P_x - vq_x)(P_{x+1} + d)$

(E) żadna.

5. Rozważmy ubezpieczenie ciągłe dla (x), w którym wypłacone świadczenie wynosi $c(t)$, jeśli ubezpieczony umrze w wieku ($x+t$). Załóżmy ponadto, że

$$\pi(t) = const = \pi \quad , \qquad \pi^{(s)}(t) = const = s \quad , \quad \pi^{(r)}(t) = const = r \ ,$$

$$\mu_{x+t} > 0 \ , \qquad \delta > 0 \, .$$

Który z poniższych wzorów na $c(t)$ jest prawdziwy?

(A) $c(t) = \dfrac{r}{\mu_{x+t}} + \dfrac{s}{\delta}(e^{\delta t} - 1)$

(B) $c(t) = \dfrac{r}{\mu_{x+t} + \delta} + \dfrac{s}{\delta}(e^{\delta t} - 1)$

(C) $c(t) = \dfrac{r}{\mu_{x+t}} + \dfrac{s}{\mu_{x+t} + \delta}(e^{\delta t} - 1)$

(D) $c(t) = \dfrac{r}{\mu_{x+t} + \delta} + \dfrac{s}{\mu_{x+t} + \delta}(e^{\delta t} - 1)$

(E) żaden.

6. 25-letnie ubezpieczenie na życie i dożycie dla (40) wypłaca 100 000 w przypadku śmierci lub 200 000 w przypadku dożycia 65 lat. Świadczenie śmiertelne jest płatne na koniec roku śmierci. Składka w wysokości $P = 4630$ jest płatna na początku każdego roku ważności ubezpieczenia.
1 stycznia 2000 r. było 2000 aktywnych polis, które właśnie rozpoczęły 10 rok ubezpieczenia. W ciągu roku umarło 20 osób i zostało 1980 aktywnych polis na koniec 2000 r. Wyznacz zysk techniczny ze śmiertelności, jeśli w 2000 r. osiągnięto przychody z lokat o 1 punkt procentowy wyższe od stopy technicznej $i = 4\%$. Podaj tę wielkość na 1 polisę aktywną na koniec 2000 r. Dane są:

$$A_{50:\overline{15|}} = 0{,}596065 \qquad p_{49} = 0{,}989084 \qquad {}_{15}p_{50} = 0{,}738299 \ .$$

Podaj najbliższą wartość.

(A) 49,50 (B) 51 (C) 52,50 (D) 54
(E) 55,50

7. W ubezpieczeniu rentowym dla (x) po m-letnim okresie płacenia składek wypłacana jest renta dożywotnia w wysokości R zł. Składka oraz renta płacone są raz w roku, na początku roku. Wiadomo, że roczna składka netto za takie ubezpieczenie wypłacające 1000 zł wynosi 265,83 zł.

Ubezpieczyciel ponosi następujące koszty:

- koszty związane z inkasem składki w wysokości $\beta\%$ składki brutto,
- koszty administracyjne w wysokości 80 zł rocznie, ponoszone w okresie płacenia składek, na początku roku,
- koszty administracyjne w wysokości $\gamma\%$ renty R, ponoszone przy wypłacie każdej renty.

Wiadomo, że roczna składka brutto za rentę R=4000 zł wynosi 1416 zł. Wiadomo również, że każda zmiana sumy ubezpieczenia R o 1000 zł zmienia roczną składkę brutto o 330.74 zł.

Podaj wysokość narzutu γ. Wskaż najbliższą wartość.

(A) 6% (B) 6,5% (C) 7% (D) 7,5%

(E) 8%

8. Ubezpieczyciel kalkuluje składki netto dla (x) przyjmując dla standardowej śmiertelności:

	......	i=10%	i=11%	i=12%	....
$100000 \cdot \bar{A}^{1}_{x:\overline{25}\vert}$	......	8 520	7 710	7 010	......
$100000 \cdot \bar{A}_{x:\overline{25}\vert}$	......	14 882	12 784	11 065	.....

Osoba w wieku (x), uprawiająca niebezpieczny sport, zawarła 25-letnie ubezpieczenie na życie wypłacające w momencie śmierci 200 000, jeśli śmierć nastąpiła w związku z uprawianym sportem oraz 100 000, przy śmierci z innych przyczyn. Wiadomo, że uprawiany sport zwiększa standardową śmiertelność w taki sposób, że natężenie śmiertelności rośnie, niezależnie od wieku, o $\gamma = 0{,}0180185$. Wyznacz jednorazową składkę netto w tym ubezpieczeniu dla i=10% . Podaj najbliższą wartość

(A) 35 290 (B) 36 340 (C) 37 420 (D) 38 580
(E) 39 640

9. Na życie kobiety (x) oraz mężczyzny (y) wystawiono ubezpieczenie wypłacające 100 000 na koniec roku śmierci ostatniego przeżywającego. Składka netto jest płacona rocznie, w stałej wysokości $P = 2478{,}40$ aż do śmierci obydwojga ubezpieczonych.

Wyznacz rezerwę netto na koniec piątego roku ubezpieczenia, jeśli ubezpieczyciel wie, że żyje już tylko jedna osoba, lecz nie wie która. Dane są:

$\ddot{a}_{\overline{xy}} = 13{,}37182$ $\quad \ddot{a}_{x+5} = 10{,}94654$ $\quad \ddot{a}_{y+5} = 7{,}83523$

${}_5p_x = 0{,}94603$ $\quad {}_5p_y = 0{,}81567$.

Podaj najbliższą wartość.

(A) 12 660 (B) 14 270 (C) 18 420 (D) 22 790
(E) 28 910

10. Wszyscy uczestnicy planu emerytalnego przystępują do planu w wieku 25 lat i przechodzą na emeryturę – jeśli utrzymają status aktywny – w wieku 65 lat. Wyjście z planu przed wiekiem emerytalnym daje odchodzącemu pełną wypłatę jego rezerwy emerytalnej.

Pracodawca wpłacił do planu kwotę 800 zł równą rocznemu kosztowi normalnemu 40-letniego uczestnika (za okres od teraz do 41 urodzin).

Podaj kwotę, którą zgromadzi w planie ta osoba gdy osiągnie wiek emerytalny 65 lat (według wartości na moment wypłaty pierwszej emerytury), jeśli funkcja kumulacji uprawnień emerytalnych (*pension accrual function*) ma gęstość

$$m(x) = \frac{v^x(80 - x)}{204{,}43078}$$

oraz $\delta = 0{,}05$. Podaj najbliższą wartość.

(A) 106 780 (B) 111 455 (C) 114 650

(D) 118 275 (E) 121 115

XX Egzamin dla Aktuariuszy z 13 października 2001 r.

Matematyka ubezpieczeń życiowych

Arkusz odpowiedzi*

Imię i nazwisko : ....Klucz odpowiedzi.............................

Pesel ....

Zadanie nr	Odpowiedź	Punktacja♦
1	E	
2	C	
3	D	
4	B	
5	A	
6	A	
7	C	
8	A	
9	D	
10	A	

* Oceniane są wyłącznie odpowiedzi umieszczone w *Arkuszu odpowiedzi*.

♦ Wypełnia Komisja Egzaminacyjna.